

ALTERNATIEVE ZIENSWIJZE ARCHEOLOGIE 'VISVIJVERS'

1 INLEIDING

Projectbureau Ooijen - Wanssum heeft Crevasse Advies gevraagd om een tweede mening / *second opinion* op het door Econsultancy uitgevoerde archeologisch bureauonderzoek:

- Schute, A.H., 2016 (concept). Archeologisch bureauonderzoek Haasdonkerweg (Plan C) te Broekhuizen in de gemeente Horst aan de Maas. Econsultancy Rapportnummer 0915081751, Swalmen.

Steller dezes heeft allereerst de onderzoeksresultaten, interpretatie en advies bestudeerd, teneinde tot een eigen visie te komen. Onderhavig document beschrijft deze visie.

2 ANALYSE

Volgens Econsultancy is landschappelijk gezien sprake van oude geul wat aanleiding geeft tot de volgende archeologische verwachting. Pagina 23: *'Uit de landschappelijke ligging, in een oude geul, blijkt dat het plangebied in het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars maar vanaf het Neolithicum tot en met het grootste deel van de Nieuwe tijd ongunstig voor landbouwers. Voor het Vroeg- en Midden- Paleolithicum is de verwachting laag doordat het plangebied in het Laat-Paleolithicum deel uitmaakten van de Maas waardoor oudere archeologische resten verspoeld zullen zijn. Uit de archeologische gegevens die verzameld zijn uit het onderzoeksgebied blijkt dat er in de omgeving van het plangebied sporen van menselijke activiteit zijn waar genomen uit alle archeologische perioden maar met een nadruk op de Prehistorie. Alle waarnemingen die gedaan zijn binnen het onderzoeksgebied liggen op hogere gelegen delen in het landschap, op de oude geul (waar het plangebied grotendeels zo niet geheel op ligt) zijn geen waarnemingen gedaan.'*

In de tabel van Econsultancy ziet gespecificeerde verwachting er als volgt uit:

Tabel VII. Gespecificeerde archeologische verwachting

Archeologische periode	Gespecificeerde verwachting	Te verwachten resten en/of sporen	Relatieve diepte t.o.v. het maaiveld
Vroeg- en Midden-Paleolithicum	Laag	Vuursteenstrooiingen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen	In de geulafzettingen, in verspoelde context.

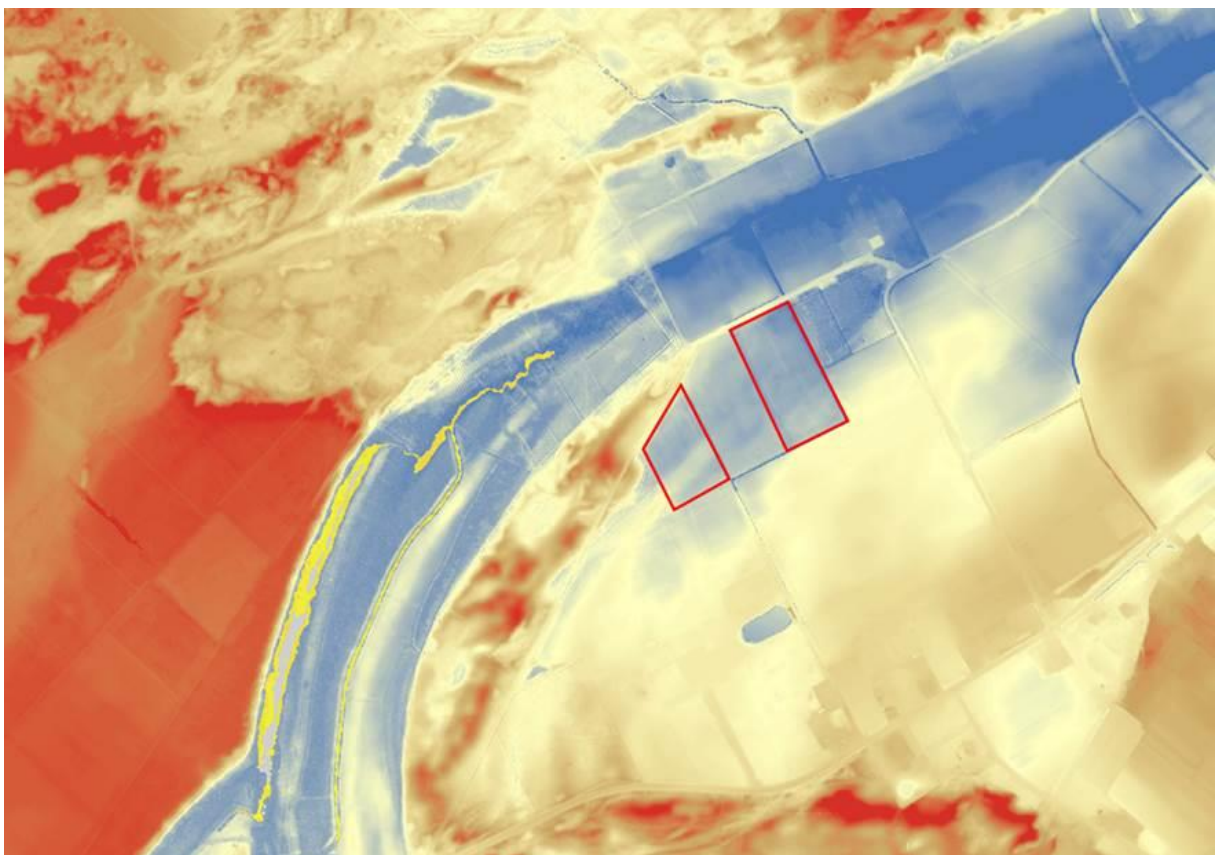
Laat-Paleolithicum	Hoog	Vuursteenstrooiingen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen	Onder maaiveld en in de top van de natuurlijke afzettingen
Mesolithicum	Hoog	Vuursteenstrooiingen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen	Onder het esdek en in de top van de dekzandafzettingen
Neolithicum	Laag	Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen, houtskool en gebruiksvoorwerpen	Onder maaiveld en in de top van de natuurlijke afzettingen
Bronstijd	Laag	Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen, metaalresten, houtskool, botresten en gebruiksvoorwerpen	Onder maaiveld en in de top van de natuurlijke afzettingen
IJzertijd	Laag	Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten en gebruiksvoorwerpen	Onder maaiveld en in de top van de natuurlijke afzettingen
Romeinse tijd	Laag	Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten en gebruiksvoorwerpen	Onder maaiveld en in de top van de natuurlijke afzettingen
Middeleeuwen	Laag	Bewoningssporen van een (boeren)erf: kleine fragmenten aardewerk, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten, organische resten en gebruiksvoorwerpen	Onder maaiveld en in de top van de natuurlijke afzettingen
Nieuwe tijd	Laag	Bewoningssporen van een (boeren)erf: kleine fragmenten aardewerk, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten, organische resten en gebruiksvoorwerpen	Onder maaiveld en in de top van de natuurlijke afzettingen

Het plangebied is inderdaad geheel gelegen in een oude, Interstadiale meander van de Maas (figuur 1). Een restgeul is vanwege de natte tot zeer vochtige omstandigheden geen geschikte woon- of verblijfplaats. Een actieve geul is dat nog minder. Daarnaast zullen eventuele losse vondsten bij reactivatie worden verspoeld. De kans dat er dus *in situ* archeologie aanwezig is, is uiterst klein, ongeacht de periode. De informatiewaarde van dergelijke contextloze vondsten is beperkt. Daarbij is de trefkans klein. De hoge verwachtingswaarde voor het Laat Paleolithicum, zoals door Econsultancy aangegeven, deelt Crevasse Advies dan ook zeker niet: (1) De geul was actief in het Interstadiaal,

vermoedelijk het Allerød, en zal (2) zeker gedurende het hierop volgende Jonge Dryas stadiaal absoluut geen aantrekkelijke plek geweest zijn voor een kampement. Te verwachten is dat eventuele kampementen op de hogere terrasranden langs de vlechtende riviervlakte dan wel de nog hoger gelegen oude interstadiale kronkelwaardruggen en pleniglaciale landduinen zijn gelegen.

Voor het Mesolithicum geeft Econsultancy een hoge verwachtingswaarde aan voor vuurstenen voorwerpen 'Onder het esdek en in de top van de dekzandafzettingen'. Er is hier sprake van een esdek noch van dekzandafzettingen. Het betreft hier restgeulafzettingen, waarvan de ouderdom als gevolg van reactivering mogelijk tot in het Holoceen doorloopt.

Ten aanzien van de meldingen en waarnemingen het volgende. Pagina 12: 'Alle bovenstaande waarnemingen die gedaan zijn binnen het onderzoeksgebied liggen op hogere gelegen delen in het landschap. In de oude geul waar het plangebied grotendeels in ligt zijn geen waarnemingen gedaan.' Het plangebied bestaat vrijwel geheel uit een oude restgeul, zoals blijkt uit figuur 1. Van echt hooggelegen archeologisch kansrijke terreindelen is hier geen sprake. Die liggen westelijk van het plangebied.

Figuur 1. Ligging plangebied op Actueel Hoogtebestand Nederland.

Op pagina 17 stelt Econsultancy in tegenstelling tot de in hun tabel beschreven lage verwachtingen, buiten Laat Paleolithicum en Mesolithicum, het volgende: '*In het hele plangebied kunnen*

archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. De kans op het voorkomen van de resten is hoog voor de periode Laat-Paleolithicum en Mesolithicum en laag voor de perioden Vroeg- en Midden-Paleolithicum en de perioden Neolithicum - Nieuwe tijd. De archeologische resten worden direct aan of onder het maaiveld verwacht. De vondstenlaag wordt verwacht in de eerste 30 cm beneden het maaiveld. Archeologische sporen (uitgezonderd diepe paalsporen en waterputten) worden binnen 50 cm beneden het maaiveld verwacht. Deze archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit aardewerk- en/of vuursteenstrooiingen. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.'

Dat is een vreemde conclusie, immers, er is toch sprake van een lage verwachting? En van een vondstlaag is toch geheel geen sprake als je uitgaat van Laat Paleolitische en Mesolithische vuursteenstrooiingen en losse vondsten? Direct onder het maaiveld zit je in restgeulafzettingen, niet de (droge) locatie om activiteiten te ontplooiën waarvan je de fysieke neerslag nog zult aantreffen. En sporen uit het Laat Paleolithicum en Mesolithicum? Wat voor sporen verwacht Econsultancy hier dan? En als laatste, relatief droge en zure bodemomstandigheden in een restgeul? Het zijn de meest natte plekken in een landschap, buiten de actieve rivier om. Er is nogal een grote discrepantie tussen hetgeen men in de tabel aangeeft en daarbuiten beschrijft.

3 ADVIEZEN

Econsultancy adviseert op basis van hun analyse op pagina 18 *'om een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van een oppervlaktekartering of een verkennend booronderzoek, teneinde de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting aan te vullen en te toetsen.'*

Het bureauonderzoek heeft al aangegeven dat er veel meldingen zijn uit het onderzoekgebied, maar niet van het plangebied. Niet verwonderlijk gezien de landschappelijke situatie van de natte restgeul. Naar mening van Crevasse Advies zal, gezien de lage verwachting, een oppervlaktekartering geen zin hebben. Zoals gezegd, als er al vondsten aan het oppervlak liggen, dan zijn deze per definitie uit context. Een verkennend booronderzoek heeft evenmin zin. Een verkennend booronderzoek is niet gericht op het opsporen van vondsten en zal 'slechts' bevestigen dat er sprake is van een restgeul. Een karteren booronderzoek is gezien de lage verwachtingswaarde voor alle perioden, niet zinvol.

Naar overtuiging van Crevasse Advies is vervolgonderzoek niet noodzakelijk. Een proportionele optie, waar kosten in verhouding staan tot de kenniswinst, is om de graafwerkzaamheden door leden van de heemkunde- of amateurvereniging te laten begeleiden.

Crevasse Advies adviseert opdrachtgever om onderhavige zienswijze voor te leggen aan de gemeentelijke bevoegde overheid.

COLOFON:

Opdrachtgever: Projectbureau Ooijen - Wanssum

Contactpersoon opdrachtgever: Dhr. J. Lucassen

Auteur: Dr. René F. B. Isarin

Datum: 20 oktober 2016